

DET KONGELIGE
LANDBRUKS- OG MATDEPARTEMENT

Statsråden

Næringskomiteen på Stortinget
v/Rune Støstad
Stortinget
Postboks 1700 Sentrum
0026 OSLO

Deres ref
IR

Vår ref
26/1132-

Dato
5. juni 2026

Spørsmål fra Næringskomiteen - Prop 98 S (2025-2026) Endringer i statsbudsjettet 2026 under Landbruks- og matdepartementet (Jordbruksoppgjøret 2026)

Jeg viser til spørsmål i brev datert 02.06.2026. Spørsmålene er besvart nedenfor.

- a) **Ber departementet anslå økonomisk ramme for jordbruksavtalen med disse forutsetningene: Gjennomsnittlig industriarbeiderlønn som sammenligningsgrunnlag og familieårsverk på hhv. 1810 timer, 1845 timer og 1880 timer. Ta utgangspunkt i samme normering, målpris og overførte midler som i Prop. 89 S (2025-2026). Hva ville endret verdi av jordbruksfradraget, rammen på oppgjøret og anslått inntektsmulighet per årsverk for 2026 til 2027 i kroner og prosent være? Vis beregningen i tabellform.**

Tabell 1 viser resultat av de forespurte beregningene. Som angitt i spørsmålet er alle andre forutsetninger enn sammenligningsgruppe og timer per årsverk i jordbruket som i årets inngåtte avtale, inkludert samme korreksjon for overproduksjon på 50 mill. kroner. Industriarbeiderlønn er hentet fra TBU for 2025, og regnet fram til 2027 med gjennomsnittlig årslønnsvekst som anslått av Norges bank i PPR nr. 1/2026.

Tabell 1. Økonomisk ramme for årets jordbruksavtale under 2 ulike forutsetninger. Mill. kroner.

	Ramme	Budsjett	Jordbruks- fradrag	Mål- priser	Overført	Inntektsvekst fra 2026, før oppgjør	Pst.
Årets avtale	3660	3237	96	233	94	91 300	13,9 %
Industriarbeider og 1700 t	2150	1777	46	233	94	36 800	5,6 %
Industriarbeider og 1810 t	984	651	7	233	94	36 800	5,6 %
Industriarbeider og 1845 t	643	321	-5	233	94	36 800	5,6 %
Industriarbeider og 1880 t	313	3	-16	233	94	36 800	5,6 %

b) Ber departementet anslå økonomisk ramme for jordbruksavtalen med disse forutsetningene a) at bøndene hadde fått inntektsvekst på linje med resten av samfunnet siden 2021 og b) med utgangspunkt i samme nivå på tilskudd som i 2021 i faste 2026-kroner? Vis beregningen i tabellform.

Både i spørsmål a) og spørsmål b) er alle andre forutsetninger enn de angitte beregnet som i den inngåtte avtalen. Tabell 2 viser beregningene for begge spørsmålene.

I spørsmål a) er jordbrukets sammenligningsinntekt i 2021 iflg. årets totalkalkyle for aktive jordbruksbedrifter økt prosentvis like mye som gjennomsnittlig årslønn iflg. SSB t.o.m. 2025 og deretter anslag fra Norges bank (PPR nr. 1/2026).

I spørsmål b) er budsjettstøtten for hele kap. 1150 i 2027 holdt på samme nivå som i 2021, regnet i faste kroner, med KPI som deflator. Det er regnet med at all endring i budsjettstøtte har inntektseffekt. Dette alternativet prioriterer budsjett hensyn. Kostnadsøkningene i perioden gjør derfor at utslaget i nettoinntekten (jordbrukets sammenligningsinntekt) blir stort. Svarene på både spørsmål a) og b) er beregnet statistisk, dvs. at det er ikke forsøkt å ta hensyn til ev. dynamiske effekter av store endringer i rammebetingelser.

Tabell 2. Økonomisk ramme for årets jordbruksavtale under 2 ulike forutsetninger. Mill. kroner.

	Ramme	Budsjett	Jordbruks- fradrag	Mål- priser	Overført	Vekst fra 2026, før oppgjør	Pst.
Årets avtale	3 660	3 237	96	233	94	91 300	13,9 %
a) Jordbruk, inntektsvekst i pst. som andre grupper fra 2021	-3 779	-3 950	-156	233	94	-177 100	-27,0 %
b) Verdifast budsjettstøtte fra 2021	-8 821	-8 820	-328	233	94	-359 100	-54,8 %

c) Hva er gjennomsnittsinntekten for gårdbrukere med hhv. 80%, 90% og 100% av næringsinntekten sin fra jordbruk?

Spørsmålet er forelagt SSB som har levert innholdet i tabell 3. Tabellen gjelder personlig drevne bruk og omfatter den delen av inntekten fra jordbruksforetaket som er ført på

hovedbrukerens skattemelding. Statistikken omfatter brukernes lønnsinntekt, netto næringsinntekt fra jordbruk, andre næringsinntekter, pensjoner og kapitalinntekter. I tabell 3 er gjeld bare trukket fra i kolonnen «*Gjennomsnittlig samlet inntekt*». Skattestatistikken for enkeltpersonforetak skiller ikke mellom næringsgjeld og privat gjeld. Videre er ikke inntekten relatert til arbeidsomfang på gårdsbruket. Hovedbrukeren utfører langt under et årsverk på bruket i gjennomsnitt. Ingen har 100 prosent av inntekten sin fra jordbruk.

Tabell 3. Gjennomsnittsinntekt for brukere, samt antall, i personlig drevne foretak, etter ulike avgrensninger.

	Antall brukere	Gj.snitt bruttoinntekt	Gj.snitt samlet inntekt ¹⁾	Gj.snitt all næringsinntekt	Gj.snitt netto jordbruksinntekt
Alle brukere	34 512	1 020 600	829 900	406 100	295 700
Brukere med 80% og over inntekt fra jordbruk	7 204	1 120 100	780 400	959 300	894 600
Brukere med 90% og over inntekt fra jordbruk	6 048	1 097 600	722 800	949 100	889 600

1) Gjennomsnittlig bruttoinntekt minus gjeldsrenter og underskudd i jordbruksinntekt.

d) Hvor mange bønder har 80% av bruttoinntekt som næringsinntekt fra jordbruk?

Som det framgår av tabell 3 i svaret på spørsmål c), var det iflg. SSB 7 204 brukere som hadde mer enn 80 prosent av inntekten fra jordbruk.

e) Viser til figur 6.3 i Prop. 98 S (2025-2026), ber om den samme oversikten i tabellform med faste 2026-kroner.

Oversikten er gitt i tabell 4 under. Faste 2026-kroner er beregnet med konsumprisindeksen som deflator.

Tabell 4. Bevilgning til gjennomføring av jordbruksavtalen (kap. 1150). Mill. løpende kroner og faste 2026-kroner, deflatert med konsumprisindeksen. Inkl. avtalen for 2027.

	Nominelle kroner	2026-kroner
2015	14 456	20 529
2016	14 591	20 001
2017	14 852	19 992
2018	16 660	21 826
2019	16 108	20 645
2020	16 646	21 069
2021	16 946	20 728
2022	20 723	23 965
2023	24 082	26 389
2024	26 989	28 689
2025	28 925	29 851
2026*	30 084	30 084
2027**	33 321	32 540
Økning fra 2015	18 865	12 011

f) Ber om en oversikt i tabellform over alle tilskuddsordninger under jordbruksavtalen og bevilgningene på disse i 2025.

Tabellen 5a viser alle tilskuddsordninger over jordbruksavtalen med saldert budsjett 2025, slik de er gjengitt i Prop 149 S (2024-2025), tabell 8.4 side 139-140.

Tabell 5a. Ordningene over jordbruksavtalen. Mill kroner.

Post	Budsjett 2025 ¹	
21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	29,500
50	Tilskudd til Landbrukets utviklingsfond	2 548,553
70.11	Markedstiltak grønt	47,400
70.12	Tilskudd til råvareprisordningen	315,100
70.13	Tilskudd til avrensordningen potet	48,000
70	Markedstiltak, <i>kan overføres</i>	410,500
71	Tilskudd ved produksjonssvikt, <i>overslagsbevilgning</i>	104,400
73.11	Pristilskudd ull	117,740
73.13	Pristilskudd melk	1 532,928
73.15	Pristilskudd kjøtt	1 758,024
73.16	Distriktstilskudd egg	5,400
73.17	Pristilskudd grønt	361,052
73	Pristilskudd, <i>overslagsbevilgning</i>	5 903,894
74.11	Driftstilskudd, melk og kjøtt	2 925,113
74.14	Tilskudd husdyr	4 958,073
74.16	Beitetilskudd	2 336,207
74.17	Areal- og kulturlandskapstilskudd	6 072,052
74.19	Tilskudd til regionale miljøprogram	1 106,100
74.20	Tilskudd til økologisk jordbruk	168,778
74	Direkte tilskudd, <i>kan overføres</i>	17 566,323
77.11	Tilskudd til dyreavl med mer	147,496
77.12	Tilskudd til frøavl	35,560
77.13	Tilskudd til rådgivning	118,000
77.15	Tilskudd til kvalitets- og salgsfremmende tiltak	69,635
77.17	Tilskudd til fellesanlegg for frukt	26,700
77	Utviklingstiltak, <i>kan overføres</i>	397,391
78.11	Tilskudd til avløsning	1 594,966
78.12	Tilskudd til avløsning ved sykdom m.m.	186,049
78.14	Tilskudd til sykepengeordningen	40,900
78.15	Tilskudd til landbruksvikarordningen	79,092
78.16	Tilskudd til tidlignpensjonsordningen	64,000
78	Velferdsordninger, <i>kan overføres</i>	1 965,007
Sum kapittel 1150		28 925,568
Sum kapittel 4150		0,050

De enkelte ordningene over Landbrukets Utviklingsfond (LUF, post 50) for 2025 er vist i tabellen under, slik de er vist i Prop. 149 S (2024-2025), tabell 7.2, side 91. Kolonnen «Ekstra 2025» viser til bruk av ledige midler til ordninger over LUF i jordbruksoppgjøret 2025.

Tabell 5b. Ordningene under jordbruksavtalens post 50, Landbrukets utviklingsfond. Mill. kr.

	2025	Ekstra 2025
Bedriftsrettede midler til investering og utvikling	1 272,5	
Tilskudd til melkesetre		
Nasjonale tilretteleggingsmidler	16,0	
Det store norske Grøntløftet	5,0	
Regionale tilretteleggingsmidler	61,0	
Områderettet innsats		
Bærekraftig matproduksjon i nord	25,0	
Fjellandbruket	3,0	
Rekruttering og kompetanse i landbruket		
Pilotprosjekt videreutvikling av landbruksutdanning	2,0	
Nasjonal modell for voksenagronom	17,0	
Regionale kompetansenettverk for lokalmat	15,0	
Forskning og utvikling ¹	91,5	
PRESIS – Presisjonsjordbruk i praksis	4,0	
Stiftelsen Norsk Mat	78,0	0,5
Utviklingsprogrammet for landbruks- og reindriftsbasert vekst og verdiskaping	77,0	
Bondens marked og Norsk Gardsost	3,0	
Verdiskapingsprogrammet for fornybar energi og teknologiutvikling i landbruket	237,0	
Skogbruk	275,0	
Oppfølging av handlingsplan mot villsvin	2,5	
Midler til konfliktforebyggende tiltak jordbruk/reindrift	1,5	
Spesielle miljøtiltak i jordbruket (SMIL)	220,0	
Drenering	148,0	67,0
MetanHUB	10,0	4,0
Klimasmart landbruk	12,0	12,0
Tilskudd til tiltak i beiteområder	32,0	
Handlingsplan for plantevernmidler	15,0	
Klima- og miljøprogram	40,0	
Biogass	23,0	
Verdensarvområdene og Utvalgte kulturlandskap ²	25,0	
Landbrukets Økoløft		
Utviklingstiltak innen økologisk landbruk	15,0	
Infrastruktur planteforedling		18,0
SUM tilskuddsramme	2 726,0	101,5

g) Hva er den beregnede inntektsforskjellen med sammenligningsgruppen dersom det bare tas utgangspunkt i gårdbrukere som har fra 80% eller mer av inntekten sin fra jordbruk?

Spørsmålet kan ikke besvares fordi det ikke finnes løpende data på foretaksnivå med et inntektsbegrep som kan sammenlignes med lønn, slik forutsetningene for slik sammenligning er lagt fra Stortinget. Det foreligger heller ikke årlige arbeidsforbruksregistreringer, jf. svar på samme spørsmål i brev av 5. juni 2025.

Som det framgår av tabell 3 under spørsmål c) hadde alle brukere i enkeltpersonforetak en gjennomsnittlig netto næringsinntekt fra jordbruk på 295 700 kroner. Brukere som hadde mer enn 80 prosent av inntekten sin fra jordbruk, hadde en gjennomsnittlig næringsinntekt på 894 600 kroner. Brukere som har over 80 prosent av inntekten sin fra jordbruk vil være vesentlig større enn gjennomsnittet, og denne inntekten er ikke relatert til arbeidsomfang (er ikke målt per årsverk). Videre er heller ikke næringsgjeld trukket fra, og inntektsbegrepet er ikke på noen måte sammenlignbart med lønnsinntekt.

h) Ber om prosentandelen beite fra hhv. innmark og utmark utgjør i kosten til norske husdyr i et normalår.

I henhold til tall fra Budsjettnemda for jordbruket (BFJ) utgjør beite på innmark ca. 9 pst. av førtilgangen til norske husdyr. Utmarksbeite utgjør 6 pst., til sammen 15 pst.

Trekkes kraftfôr til svin og fjørfe ut av beregningen vil beite på innmark utgjøre ca. 11 pst. av førtilgangen til drøvtyggerne og utmark ca. 7 pst., til sammen 18 pst.

i) Viser til tabell 1.12 i sluttprotokollen. Ber om en oversikt over hvordan de samlede overføringene fordeler seg i prosent fordelt på hhv. kjøtt og melkeproduksjon (både direkte og indirekte gjennom tilskudd til korn til fôr), frukt- grønt- og kornproduksjon og andre tiltak.

Å fordele budsjettstøtten i den nye jordbruksavtalen på produksjoner er såpass tidkrevende at det ikke har vært mulig å gjøre innenfor tidsfristen. Tabell 6 gir et anslag på fordeling av budsjettet for 2026. I denne fordelingen er om lag 3 milliarder kroner ikke fordelt, fordi det gir liten mening å søke å fordele disse midlene på produksjoner, siden en del ordninger har andre formål enn å gi inntektsstøtte. For en avtale på 30 milliarder kroner skal det mye til at fordelingen endres nevneverdig på ett år. I årets avtale er både korn og grønt, samt sau og ammeku prioritert.

Tabell 6. Fordeling av budsjettstøtten over jordbruksavtalen på produksjoner. Mill. kroner.

	Nivå 2026	Andel budsjett
Melk	11 302	38,1 %
Kjøtt og egg	9 931	33,5 %
Korn	4 080	13,8 %
Grønt	1 122	3,8 %
Ikke fordelt	3 239	10,9 %
	29 674	100,0 %

j) Hva er årlig prosentvis lønnsvekst i Norge og årlig prosentvis inntektsvekst for bøndene? Ber om en tabell for årene 2021-2026.

Tabell 7 viser årlig prosentvis lønnsvekst for alle grupper av arbeidstakere iflg. SSB/Norges Bank og prosentvis vekst i jordbrukets sammenligningsinntekt basert på Totalkalkylen for jordbruket, beregnet av Budsjettnemnda for jordbruket i april 2026.

Tabell 7. Årlig prosentvis årslønnsvekst og årlig prosentvis inntektsvekst for jordbruket.

	2021	2022	2023	2024	2025	2026*
Lønsmottakere ¹⁾	3,5 %	4,3 %	5,2 %	5,6 %	4,9 %	4,5 %
Jordbrukets sammenligningsinntekt ²⁾	0,3 %	23,4 %	-16,6 %	33,8 %	22,9 %	6,9 %

1) SSB, konjunkturtendensene tom. 2025, Norges banks anslag for 2026.

2) Iflg. Budsjettnemndas Totalkalkyle beregnet i april 2026.

k) Ber om en sammenstilling i tabellform av hhv. samlet økonomisk ramme i frontfaget og den prosentvise økningen i rammen i jordbruksavtalene for årene 2021-2026?

Det er flere vesentlige forskjeller på lønnsoppgjør og jordbruksoppgjørene. Tabell 8 viser frontfagsrammen, som avviker lite fra resultatet for industrien i NHO-området, iflg. *Det tekniske beregningsutvalget for inntektsoppgjørene*. Jordbruksoppgjørene legger rammer for næringsdrivende ett år fram i tid. Dvs. at når frontfagsrammen i år var på 4,4 prosent, så gjaldt det endring fra 2025 til 2026. Jordbruksoppgjøret i år handlet i hovedsak om inntektsmuligheter for 2027. Avviket mellom det som det legges til rette for i oppgjøret og resultatet vil være vesentlig større for jordbruket. Jordbruksoppgjøret legger rammer, basert på usikre prognoser, langt fram i tid, og resultatet avhenge av en rekke forhold som ikke besluttes i oppgjørene, herunder makroøkonomisk utvikling, produktivitets- og kostnadsutvikling, markedsbalansen, værforhold og en rekke beslutninger hos bøndene selv.

For jordbruket viser tabell 8 de prosentvise endringene som det ble søkt å legge til rette for året før, dvs. at tallet for 2026 gjelder hva det ble lagt til rette for i oppgjøret i 2025 osv. Forhandlingsmåten, og tallgrunnlaget for jordbruksoppgjørene, er også endret vesentlig i perioden, som følge av overgangen til nivåsammenligning basert på *Totalkalkylen for aktive jordbruksbedrifter*. For alle år viser tallene for jordbruksoppgjørene endring for kommende år sammenlignet med inneværende år, *før oppgjør*. I tillegg til å legge rammer for kommende år, påvirker også alle jordbruksoppgjør inneværende år, pga. endring i målpriser fra 1. juli.

Regnskapsmessig resultat mhp. inntektsutvikling fra år til år, basert på årets totalregnskap, er vist i svaret på spørsmål j).

Tabell 8. Økonomisk ramme i frontfaget og inntektsvekst det ble lagt til rette for i jordbruksoppgjøret for samme år. Endring fra året før.

	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Frontfagsrammen ¹⁾	2,7 %	3,7 %	5,2 %	5,2 %	4,4 %	4,4 %
Jordbruksoppgjørene for samme år, sammenlignet med året før, før oppgjør ²⁾		12,7 %	5,9 %	22,8 %	16,4 %	3,6 %

1) Jf. tabell 1.2 i TBUs rapport «Etter inntektsoppgjørene 2025».

2) Oppgjøret i 2020 (for 2021) ble gjennomført uten grunnlagsmateriale pga. pandemien. For 2022 ble det i realiteten forhandlet både i 2021 og i det ekstraordinære oppgjøret i 2022.

Med hilsen

Nils Kristen Sandtrøen

DET KONGELIGE
LANDBRUKS- OG MATDEPARTEMENT

Statsråden

Stortinget
Postboks 1700 Sentrum
0026 OSLO

Deres ref

Vår ref

Dato

26/1132-

10. juni 2026

Rettebrev - Prop 98 S (2025-2026)

Jeg viser til Prop 98 S (2025-2026) Endringer i statsbudsjettet 2026, under Landbruks- og matdepartementet (Jordbruksoppgjøret 2025).

Jeg vil med dette meddele Stortinget at det må gjøres endringer i «*Forslag til vedtak om endringer i statsbudsjettet 2026.*», Prop 98 S, side 125. Behovet for endring skyldes at regjeringens forslag til endring i Kap. 1150, post 21 som ble lagt fram i revidert nasjonalbudsjett ikke er fanget opp i proposisjonen om jordbruksoppgjøret slik den burde vært.

Opprinnelig forslag til vedtak:

- Spesielle driftsutgifter, *kan overføres*, reduseres med 11 415 000 fra kr. 39 200 000 til kr. 27 785 000

Regjeringen har i RNB foreslått at post 21 økes med kr. 5 000 000. Det medfører at *fra og til*-beløpet må justeres tilsvarende.

Justert forslag til vedtak:

- Spesielle driftsutgifter, *kan overføres*, reduseres med 11 415 000 fra kr. **44 200 000 til kr. 32 785 000**

Ved en inkurie har også tabell 8.4 i Prop. 98 S (2025-2026) i proposisjonen noen feil. Dette har ingen betydning for Stortingets behandling av saken, men tabellen viser detaljer i omdisponeringer og endringer i 2026, som jeg ønsker skal være fullstendig framstilt. Ny tabell 8.4, som erstatter den gamle er gjengitt under:

Kapittel 1150						
Post	Benevning	Budsjett 2026 ¹	Prognose - budsjett 2026	Disponert av ledige midler i 2026	Justert budsjett 2026	Disponert av overførte midler i 2026
21	Spesielle driftsutgifter (<i>kan overføres</i>)	39,200	3,522	-	42,722	-14,937
50	Fondsavsetninger LUF	2 640,253	-	12,075	2 652,328	0,000
70.11	Tilskudd markedstiltak grøntsektoren	44,900	-		44,900	-
70.12	Tilskudd til råvareprisutjevningsordningen	217,650	62,350		280,000	-6,549
70.13	Tilskudd til avrensordningen poteter	55,000	-		55,000	-0,573
70	Markedstiltak, <i>kan overføres</i>	317,550	62,350		379,900	-7,122
71	Tilskudd ved produksjonssvikt (<i>overslagsbevilgning</i>)	104,400	-	18,200	122,600	-32,705
73.11	Pristilskudd ull	114,000			114,000	-3,196
73.13	Pristilskudd melk	1 640,986			1 640,986	-1,487
73.15	Pristilskudd kjøtt	1 872,232			1 872,232	-2,811
73.16	Distriktstilskudd egg	6,799			6,799	-0,056
73.17	Pristilskudd grøntsektoren	401,400			401,400	-1,143
73.18	Frakttilskudd	580,700			580,700	31,651
73.19	Pristilskudd korn	1 985,186		49,013	2 034,199	-86,275
73	Pristilskudd (<i>overslagsbevilgning</i>)	6 601,303		49,013	6 650,316	-63,316
74.11	Driftstilskudd melk og kjøtt	2 926,500	-19,500		2 907,000	-3,886
74.14	Tilskudd husdyr	5 033,945	-26,445		5 007,500	-5,079
74.16	Beitetilskudd	2 464,200	1,300		2 465,500	-1,131
74.17	Areal- og kulturlandskapstilskudd	6 147,100	-6,100		6 141,000	-2,629
74.19	Tilskudd til regionale miljøprogram	1 146,100	-		1 146,100	-6,536
74.20	Tilskudd til økologisk jordbruk	168,600	-2,600		166,000	-0,934
74	Direkte tilskudd, <i>kan overføres</i>	17 886,445	-53,345		17 833,100	-20,196
77.11	Tilskudd til dyreavl m.m.	157,796	-1,377	-	156,419	-0,238
77.12	Tilskudd til planteavl m.m.	42,060	-8,360		33,700	-17,860
77.13	Tilskudd til rådgivning	151,000	-7,240		143,760	-
77.15	Tilskudd til kvalitetstiltak	75,235	-0,725		74,510	-1,110
77.17	Tilskudd til fellesanlegg frukt	26,700	-		26,700	-
77	Utviklingstiltak, <i>kan overføres</i>	452,791	-17,702	-	435,089	-19,208
78.11	Tilskudd til avløsning	1 634,800	1,200		1 636,000	-4,969
78.12	Tilskudd til avløsning ved sykdom m.m.	220,149	29,851		250,000	-26,299
78.14	Tilskudd til sykepengeordningen	44,700	-10,578		34,122	-
78.15	Tilskudd til landbruksvikarordningen	79,092	-		79,092	-0,068
78.16	Tilskudd til tidligpensjonsordning	63,000	-0,500		62,500	-1,287
78	Velferdsordninger, <i>kan overføres</i>	2 041,741	19,973	-	2 061,714	-32,623
SUM KAP. 1150 1)		30 083,683	14,798	79,288	30 177,769	-94,085

1) Saldert budsjett

Med hilsen

Nils Kristen Sandtrøen

Nils Kristen Sandtrøen